

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності
281 "Публічне управління та адміністрування"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2021**

УДК 351:338.26(07.034)

ПЗ7

Укладач О. О. Єрмоленко

Затверджено на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки.

Протокол № 8 від 17.12.2020 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Планування розвитку територій [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності 281 "Публічне управління та адміністрування" першого (бакалаврського) рівня / уклад. О. О. Єрмоленко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 63 с.

Наведено практичні завдання за основними темами навчальної дисципліни та методичні рекомендації до їх виконання з метою закріплення знань, формування вмінь та навичок студента. Методичні рекомендації складено для поглибленого вивчення лекційного матеріалу, надання допомоги студентам під час самостійної роботи.

Рекомендовано для студентів спеціальності 281 "Публічне управління та адміністрування".

УДК 351:338.26(07.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2021

Вступ

У сучасному світі процесу управління приділяється значна увага. А однією з основних складових управління будь-яким видом діяльності є постановка цілі та вибір засобів її досягнення. Сам же процес управління має ряд функцій, але основоположною є планування, котре передбачає розроблення стратегічних, довгострокових, поточних, оперативних планів, планів інвестиційних проєктів та бізнес-планів. Саме планування спрямоване на збільшення ефективності національного господарства на засадах впровадження останніх досягнень науково-технічного прогресу, розумного використання матеріальних, людських і фінансових ресурсів. У плані передбачається генеральна стратегія розвитку кожного суб'єкта господарювання, а також план реалізує функції оцінювання та контролю.

У зв'язку з зазначеним, фахівці з публічного адміністрування повинні мати ґрунтовні теоретичні та практичні навички, знати та застосовувати на практиці різноманітні методи розроблення планів як цілісної системи залежних умов і параметрів певного суб'єкта господарювання, починаючи від постановки цілей і закінчуючи розробленням низки заходів стосовно їх досягнення, вміти означувати порядок із загальними певні практичні завдання з планування, враховуючи можливості попередження господарських ризиків.

Мета навчальної дисципліни "Планування розвитку територій" полягає у засвоєнні теоретичних знань стосовно планування розвитку територій та формування професійних компетентностей з управління стратегічними та тактичними змінами територій.

Метою виконання практичних завдань є систематизація теоретичного матеріалу, поглиблення та закріплення отриманих на лекційних заняттях знань за відповідними модулями й темами.

Таким чином, проводиться оперативний контроль за рівнем засвоєння отриманого матеріалу. У даних методичних рекомендаціях завдання розміщені за окремими темами навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна "Планування розвитку територій" є вибірковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього рівня "бакалавр" спеціальності 281 "Публічне управління та адміністрування".

1. Тематика практичних занять

Проведення практичних занять базується на підготованому методичному матеріалі – тестових завданнях для контролю міри володіння потрібними теоретичними знаннями, сукупності завдань різного рівня складності для опрацювання їх на занятті. Практичне заняття має передбачати здійснення попереднього контролю знань, вмінь та навичок студентів, означення загальної проблеми викладачем та її дискусійне обговорення за участю окремих студентів чи груп студентів, розв'язування задач із їх поясненням, виконання контрольних завдань, їх перевірку та оцінювання (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Рекомендована література
1	2	3
<i>Змістовий модуль 1.</i> Теоретико-методологічні основи здійснення стратегічного планування та прогнозування розвитку територій	<i>Тема 1.</i> Система планування та прогнозування як інструмент державної політики	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 6; 8; 11; 14; 19; 21; 38]
	<i>Тема 2.</i> Теоретико-методологічні основи стратегічного планування	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 6; 8; 11; 14; 19; 21; 38]
	<i>Тема 3.</i> Процес стратегічного планування розвитку територій	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 6; 8; 11; 14; 19; 21; 38]
	<i>Тема 4.</i> Організаційне забезпечення процесу стратегічного планування. Співробітництво з територіальними громадами та іншими суспільними групами	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 6; 8; 11; 14; 17 – 21; 25; 26; 33; 35; 38; 41 – 43]
	<i>Тема 5.</i> Соціально-економічний аналіз у процесі стратегічного планування розвитку територій	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 6; 8; 11; 14; 19; 21; 38]
	<i>Тема 6.</i> Моніторинг та оцінювання реалізації стратегічного плану. Організація моніторингу та оцінки реалізації стратегічного плану	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 6; 8; 11; 14; 19; 21; 37; 38; 41 – 43]

1	2	3
Змістовий модуль 2. Теоретико-методологічні основи здійснення планування на регіональному та місцевому рівнях	Тема 7. Нормативно-правове забезпечення територіального планування в Україні	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [6 – 7; 21 – 23; 26 – 31; 41]
	Тема 8. Методологія прогнозування територіального розвитку	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [6; 9; 10; 12; 13; 16; 24]
	Тема 9. Державні та регіональні цільові програми як важелі процесу територіального розвитку	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 6; 18; 20; 26; 33 – 43]
	Тема 10. Оперативне планування як інструментарій реалізації стратегії	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [6; 15; 18; 20; 41 – 43]
	Тема 11. Особливості планування і розвитку міст	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 7; 17; 20; 22; 31; 35]
	Тема 12. Теоретично-методологічні основи управління земельними ресурсами	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 22; 23; 25; 32; 41 – 43]

2. Рекомендації до практичних занять

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи здійснення стратегічного планування та прогнозування розвитку територій

Тема 1. Система планування та прогнозування як інструмент державної політики

1.1. Законодавство про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України.

1.2. Принципи державного прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України.

1.3. Інструменти державної політики регулювання соціально-економічних процесів.

1.4. Прогнозні і програмні документи економічного і соціального розвитку.

1.5. Основні напрями і пріоритети економічного розвитку України та регіональної політики.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4 – 6; 8; 11; 14; 19; 21; 38].

Завдання 1.1

Користуючись теоретичними матеріалами про етапи стратегічного планування, утворіть робочу проектну групу – команду як головний орган і провідний центр зі стратегічного планування. Завдання полягає у складанні схематичного переліку членів робочої проектної групи – команди зі стратегічного планування для обраного вами міністерства чи Центрального органу виконавчої влади (ЦОВВ). Отримані результати навести у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Шаблон для виконання завдання 1.1

№ з/п	ПІБ	Посада й обов'язки у робочій групі	Посада у міністерстві чи ЦОВВ

Методичні рекомендації до виконання завдання 1.1.

Для виконання завдання доцільно використовувати "Положення про Міністерство ...", "Положення про ЦОВВ...", а також сайти відповідних міністерств чи ЦОВВ для уточнення прізвищ й організаційної структури обраних публічних організацій. У висновках слід пояснити, чому саме цих осіб ви внесли до списку робочої групи. Які аргументи "за" чи "проти" кожної кандидатури можете навести і чи може саме такий склад команди обговорювати і схвалювати важливі рішення, пов'язані з розробленням і втіленням стратегічного плану.

Завдання 1.2

Завданням для виконання вправи є зіставлення стратегічних цілей, що сформульовані у програмі діяльності Кабінету Міністрів України на відповідний рік із цілями і завданнями обраного Міністерства чи ЦОВВ. Результати дослідження слід занести до табл. 2.2.

Шаблон для виконання завдання 1.2

Пункти	Програма діяльності КМУ на відповідний рік	Цілі і завдання міністерства чи ЦОВВ	Відповідність/ невідповідність
Цілі			
Завдання			

Методичні рекомендації до виконання завдання 1.2.

Для виконання завдання доцільно використовувати матеріали: програму діяльності Кабінету Міністрів України на відповідний рік, "Положення про Міністерство ...", "Положення про ЦОВВ...". Необхідно зіставити на відповідність/невідповідність стратегічні цілі і завдання, використовуючи матеріали програми діяльності Кабінету Міністрів на відповідний рік із цілями і завданнями обраного міністерства чи ЦОВВ. Слід пояснити наявність невідповідностей (якщо такі є) між цілями і завданнями. Які шляхи їх усунення ви можете запропонувати?

Завдання 1.3

Використовуючи "Положення про Міністерство ..." та "Положення про ЦОВВ...", проаналізуйте зовнішнє і внутрішнє середовище міністерства чи ЦОВВ: підтвердіть чи запропонуйте уточнення до місії, стратегічних цілей і завдань міністерства чи ЦОВВ.

Методичні рекомендації до виконання завдання 1.3.

Під час виконання завдання 1.3 слід користуватися вказаними положеннями та іншими інформаційними матеріалами (сайтами відповідних міністерств чи ЦОВВ). У висновках необхідно зазначити причину уточнення чи зміни місії, стратегічних цілей і завдань міністерства чи ЦОВВ. Для більш повної відповіді можна також скористатися матеріалами Національної доповіді "Цілі сталого розвитку: Україна" (2015 – 2030 рр.).

Тема 2. Теоретико-методологічні основи стратегічного планування**Питання до теми**

- 2.1. Цілі і функції стратегічного планування територій.
- 2.2. Принципи методології стратегічного планування.

2.3. Переваги, особливості та характерні риси стратегічного планування.

2.4. Перешкоди, які заважають запровадженню стратегічного планування на територіальному рівні, шляхів їх подолання.

2.5. Система показників і методи стратегічного планування.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4 – 6; 8; 11; 14; 19; 21; 38].

Завдання 2.1

Керівники органів місцевого самоврядування мають чітко знати про ступінь готовності до процесу стратегічного планування. Треба визначити й оцінити потенціальні перешкоди до успіху та підготувати план чи стратегію для їх попередження чи усунення. Охарактеризуйте, які ви вбачаєте головні перешкоди на шляху до вдалого процесу стратегічного планування? (Недостатність лідерства; проблеми із приєднанням до цього процесу представників територіальних громад; недостатність ресурсів (яких саме тощо)). Які напрями їх вирішення? Результати досліджень слід подати у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Форма подання завдання 2.1

Перешкоди	Шляхи їх подолання

Методичні рекомендації до виконання завдання 2.1.

У процесі виконання завдання 2.1 слід обрати певну територію для дослідження питання. Ознайомитися зі стратегічними документами, зробити висновки щодо майбутніх перешкод у плануванні, сформулювати шляхи їх подолання та занести результати до табл. 2.3. У висновках узагальнити отриману інформацію та назвати найголовніші, на вашу думку, перешкоди до успішного формування стратегічного плану.

Завдання 2.2

У завданні слід провести дослідження щодо питання: "Як зовнішні фактори вплинули на поточний економічний розвиток обраного вами міста?". Наведіть щонайменше один приклад позитивного заохочувального впливу

та один приклад негативного впливу національних, міжнародних і світових факторів. Заповніть табл. 2.4. У висновках зробіть підсумок отриманої інформації. Означте, які фактори найсильніше вплинули на розвиток обраного вами міста. Чи можливо протидіяти означеним факторам, пом'якшити негативний вплив, якщо такий є.

Таблиця 2.4

Вплив зовнішніх факторів на місцевий економічний розвиток

Вплив	Національні фактори	Міжнародні фактори	Світові фактори
Позитивний			
Негативний			

Методичні рекомендації до виконання завдання 2.2.

Під час виконання завдання необхідно визначити зовнішні фактори, що впливають на місцевий економічний розвиток. За результатами досліджень заповніть табл. 2.4 та зробіти висновки.

Завдання 2.3

Назвіть вигоди, прямі або/та непрямі, які ви чекаєте від майбутнього стратегічного планування (прикладом може бути ліпше використання ресурсів обраної території; покращення взаємовідносин із підприємцями; успішний план змін та управління змінами). Охарактеризуйте найбільш важливі, на ваш погляд, вигоди.

Методичні рекомендації до виконання завдання 2.3.

Під час виконання завдання 2.3 необхідно обрати територію, для якої буде здійснюватися формування стратегічного плану. Вивчивши наявні ресурси чи можливості, назвати вигоди, які буде отримано від реалізації стратегічного плану. У висновках слід у цілому актуалізувати сам процес стратегічного планування для обраної території.

Тема 3. Процес стратегічного планування розвитку територій

Питання до теми

3.1. Теоретичні основи процесу стратегічного планування. Складові процесу стратегічного планування.

3.2. Визначення та формулювання цілі або системи цілей.

3.3. Оцінювання та аналіз зовнішнього середовища.

3.4. Оцінювання та аналіз вихідного рівня об'єкта стратегічного планування, визначення його сильних і слабких сторін. Вивчення обсягу і структури потреб суспільства, його окремих підсистем у плановому періоді.

3.5. Аналіз стратегічних альтернатив. Вибір, реалізація, оцінювання стратегії.

3.6. Система процесу стратегічного планування розвитку регіонів.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4 – 6; 8; 11; 14; 19; 21; 38].

Завдання 3.1

У завданні слід визначити пріоритетність вирішення проблем за компонентами стійкого розвитку регіону з метою обґрунтування черговості їх фінансування. Зробити відповідні висновки.

Вихідні дані для порівняння макроекономічної компоненти наведено в табл. 2.5. Перелік приватних показників та їх порогові значення за компонентами економічної складової сталого розвитку регіону наведено у табл. 2.6, з соціальної складової – у табл. 2.7, з екологічної – у табл. 2.8.

Таблиця 2.5

Вихідні дані для порівняння макроекономічної компоненти (умовні дані)

Країна, регіон	ВРП, млн грн	Чисельність, тис. осіб	ВРП на 1 особу, грн	Відношення обсягу ВРП на 1 особу до середнього значення по Україні
Україна	3 560 596	42 153,20		
Вінницька обл.	111 498	1 560,39		
Львівська обл.	177 243	2 522,02		
Одеська обл.	173 241	2 380,31		
Харківська обл.	233 321	2 675,60		

**Перелік приватних показників та їх порогові значення
за компонентами економічної складової сталого розвитку регіону
(умовні дані)**

Компонента	Приватний показник	Граничне значення	Значення по області	Динамічна оцінка, %
1	2	3	4	5
Макроекономічна	Відношення обсягу ВРП до середнього значення по Україні, %	Не менше 100		
	Відношення обсягу ВРП на одну людину до середнього значення по Україні	Не менше 100	96,4	
	Відношення темпу зростання ВРП до темпу зростання середньомісячної зарплати, рази	Не менше 1	1,02	
Фінансова	Індекс інфляції (грудень до грудня попереднього року), (%)	Не більше 107	112	
Зовнішньоекономічна	Питома вага провідної країни-партнера в загальному обсязі зовнішньої торгівлі, %	Не більше 30	31	-2,4
	Питома вага сировинного та низького ступеня перероблення експорту (промисловості) у загальному обсязі експорту товарів, %	Не більше 40	32	-8,0
	Коефіцієнт покриття експортом імпорту (товарів)	Не менше 1	0,76	-15,8
Інвестиційна	Відношення обсягу інвестицій в основний капітал до ВРП, %	Не менше 25	3	-9,0
	Частка прямих іноземних інвестицій в основний капітал до ВРП, %	Від 20 до 30	4	+2,1
Науково-технологічна й інноваційна	Кількість фахівців, які виконують науково-технологічні роботи, осіб на 1 000 жителів	Не менше 9	6	-7,0
	Частка підприємств, що впроваджують інновації, у загальній кількості промислових підприємств, %	Не менше 50	20	+3,5
	Коефіцієнт винахідницької активності, кількість отриманих охоронних документів на 1 млн осіб	Не менше 400	130	0

Закінчення табл. 2.6

1	2	3	4	5
	Частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової продукції, %	Не менше 15	7	+1,1
Енергетична	Енергоємність ВВП, кг умовного палива / грн	Не більше 0,1	0,29	0
	Частка власних джерел у балансі паливно-енергетичних ресурсів, %	Не менше 50	31	-9,4
	Частка домінуючого паливного ресурсу в споживанні паливно-енергетичних ресурсів, %	Не більше 30	39	+2,8
Виробнича	Частка в промисловому виробництві обробної промисловості, %	Не менше 70	78	-6,0
	Частка в промисловому виробництві машинобудування, %	Не менше 25	44	-9,0
	Ступінь зношування основних засобів промисловості	Не більше 35	79	+3,6
Продовольча	Самозабезпечення м'ясом і м'ясопродуктами	Не менше 1	0,90	+2,0
	Самозабезпечення молоком і молочними продуктами	Не менше 1	0,60	-0,2
	Самозабезпечення яйцями	Не менше 1	1,0	0
	Самозабезпечення рибою та рибопродуктами	Не менше 1	0,25	-2,4
	Самозабезпечення цукром	Не менше 1	0,97	0
	Самозабезпечення маслом та іншими рослинними жирами	Не менше 1	0,74	+3,2
	Самозабезпечення картоплею	Не менше 1	1,0	0
	Самозабезпечення овочами і баштанними	Не менше 1	0,3	+0,5
	Самозабезпечення фруктами, ягодами, горіхами та виноградом	Не менше 1	1,0	-0,7
	Виробництво зерна (зернових і зернобобових культур) на одну людину на рік, тонн	Не менше 0,8	2,0	+3,9

**Перелік приватних показників та їх порогові значення
за компонентами соціальної складової сталого розвитку регіону
(умовні дані)**

Компонента	Приватний показник	Граничне значення	Значення по області	Динамічна оцінка, %
1	2	3	4	5
Доходи і витрати	Відношення середньої зарплати до прожиткового мінімуму, рази	Не менше 3	2,6	+0,2
	Відношення мінімального розміру пенсії до прожиткового мінімуму, рази	Не менше 1,5 – 2	1,1	+0,8
	Частка витрат на харчування у загальному обсязі споживчих грошових витрат домогосподарств, %	Не більше 50	80	+7,4
Безробіття	Рівень безробіття за методологією МОП, %	Не більше 10	9	+3,1
Забезпеченість житлом	Забезпеченість населення житлом у середньому на одну людину, кв. м	Не менше 30	16	-8,6
Демографія і стан здоров'я	Кількість вперше зареєстрованих випадків захворювань на 1 000 осіб	Не більше 60	180	+20,5
	Очікувана тривалість життя під час народження, років	Не менше 70	72	+2,4
	Коефіцієнт дитячої смертності (померло дітей віком до 1 року на 1 000 народжених)	Не більше 1 – 2	1,5	-0,3
	Коефіцієнт природного приросту населення, осіб на 1 тис. наявного населення	Не менше 2,8	2,0	-15,5
	Демографічне навантаження непрацездатного населення на працездатне, %	Не більше 60	95	+8,9
Споживання продуктів харчування	Добова калорійність харчування людини, тис. ккал	Не менше 2,2	2,4	+1,4
	Споживання м'яса і м'ясопродуктів (у середньому за рік на людину), кг	Не менше 83	40	-8,9

1	2	3	4	5
	Споживання молока та молочних продуктів (у середньому за рік на людину), кг	Не менше 380	120	-3,2
	Споживання яєць (у середньому за рік на людину), шт.	Не менше 290	315	+2,4
	Споживання риби та рибопродуктів (у середньому за рік на людину), кг	Не менше 20	15	+0,3
	Споживання цукру (у середньому за рік на людину), кг	Не менше 38	50	+4,9
	Споживання олії та інших рослинних жирів (у середньому за рік на людину), кг	Не менше 13	18	+2,7
	Споживання картоплі (у середньому за рік на людину), кг	Не менше 124	160	+8,9
	Споживання овочів та баштанних (у середньому за рік на людину), кг	Не менше 161	144	-4,8
	Споживання фруктів, ягід, горіхів і винограду (у середньому за рік на людину), кг	Не менше 90	62	-9,1
	Споживання хліба і хлібопродуктів (у середньому за рік на людину), кг	Не менше 101	125	+5,1

Таблиця 2.8

**Перелік приватних показників та їх порогові значення
за компонентами екологічної складової сталого розвитку регіону
(умовні дані)**

Компонента	Приватний показник	Граничне значення	Значення по області	Динамічна оцінка, %
Атмосферне повітря	Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря (стаціонарний і нестаціонарний джерела), т/км ²	Не менше 1	1,9	+5,9
Вода	Частка забруднених зворотних вод у загальному водовідведенні, %	Не більше 4,3	4,5	-5,9
Відходи	Наявність відходів 1-III класів небезпеки у сховищах та на території підприємств, т/км	Не більше 1,1	1,0	-1,3

Методичні рекомендації до виконання завдання 3.1.

Сталий розвиток регіону забезпечується збалансованим розвитком трьох його складових:

- соціальної;
- економічної;
- екологічної.

Порівняти макроекономічну компоненту. Визначити відношення обсягу ВРП на одну людину до середнього значення по Україні за даними табл. 2.8. Зробити висновки.

Визначити відношення приватного показника до порогового значення, чергу, а на підставі динамічної оцінки визначити ступінь і напрям зміни показника. Ураховуючи одночасно чергу, ступінь і напрям зміни показника, визначити черговість фінансування та пріоритетність вирішення проблем. Зробити висновки.

Завдання 3.2

Схематично відобразіть процес стратегічного планування розвитку певної території. Для цього ознайомтеся з теоретичним матеріалом стосовно складових процесу стратегічного планування та порядком формування стратегічного плану економічного розвитку території.

Методичні рекомендації до виконання завдання 3.2.

Під час виконання цього завдання слід ретельно вивчити відповідний теоретичний матеріал. Результати дослідження сформулювати у вигляді схематичного зображення процесу стратегічного планування розвитку обраного вами регіону.

Завдання 3.3

На основі аналізу стратегії розвитку обраного регіону сформулюйте та обґрунтуйте стратегічні пріоритети та операційні цілі реалізації цих пріоритетів. Результати дослідження подати у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Стратегічні цілі та операційні дії

Стратегічні цілі	Операційні дії
Ціль 1	
Ціль 2	
Ціль 3	
Ціль 4	

Методичні рекомендації до виконання завдання 3.3.

Під час виконання цього завдання необхідно проаналізувати стратегію розвитку обраного вами регіону, можливості і загрози для виконання цієї стратегії. Поміркувати та визначити пріоритетні цілі та операційні дії для її реалізації. Слід зауважити, що послідовність нумерації цілей залежить передусім від їх пріоритетності.

Тема 4. Організаційне забезпечення процесу стратегічного планування. Співробітництво з територіальними громадами та іншими суспільними групами

Питання до теми

4.1. Основні види управлінської діяльності в рамках процесу стратегічного планування.

4.2. Інформаційне забезпечення процесу стратегічного планування.

4.3. Методи одержання первинної і вторинної інформації. Планування вибіркового дослідження.

4.4. Функції, повноваження та взаємодія державних органів під час розроблення планів, прогнозів та державних програм.

4.5. Співробітництво з територіальними громадами та іншими суспільними групами.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4 – 6; 8; 11; 14; 17 – 21; 25; 26; 33; 35; 38; 41 – 43].

Завдання 4.1

Здійснити розрахунок коефіцієнта розвитку галузевої економіки на окремій території (Харківська область). Розрахунок цього коефіцієнта здійснюється за даними, поданими у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Дані про зайнятість населення в області та Україні в цілому

Сектори	Зайнятість в області у 2019 р., тис. осіб	Зайнятість в Україні у 2019 р., тис. осіб
1	2	3
1. Сільське господарство	176,7	3 010,4
2. Промисловість	236,4	2 461,5

1	2	3
3. Будівництво	56,7	699,0
4. Оптова та роздрібна торгівля	309,2	3 801,3
5. Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	70,7	999,0
6. Тимчасове розміщування й організація харчування	20,9	304,0
7. Інформація та телекомунікації	26,2	289,2
8. Фінансова та страхова діяльність	10,2	211,6
9. Операції з нерухомим майном	37,4	259,7
10. Професійна, наукова та технічна діяльність	39,0	421,6
11. Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	20,9	317,9
12. Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	51,7	870,5
13. Освіта	104,6	1 388,7
14. Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	67,9	974,2
15. Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	15,1	197,6
16. Інші види економічної діяльності	20,3	372,1
Усього	1 263,9	16 578,3

Методичні рекомендації до виконання завдання 4.1.

Розрахунок коефіцієнтів розвитку окремих секторів місцевої економіки здійснюється співвідношенням частки зайнятих у секторі в районі до частки зайнятих в області. Зробити висновки про пріоритетність розвитку секторів економіки в районі.

Завдання 4.2

Визначення продуктивності місцевої економіки порівняно з більш широкою базою на основі методу кількісного аналізу стану економіки – аналізу відносної зміни.

Використовуючи метод кількісного аналізу стану економіки території – аналіз відносної зміни, визначити продуктивність місцевої економіки порівняно з більш широкою базою на підставі даних табл. 2.11.

Аналіз відносної зміни

Сектори	Зайнятість в області, тис. осіб		Зайнятість в Україні, тис. осіб	
	2018 р.	2019 р.	2018 р.	2019 р.
1. Сільське господарство	172,4	176,7	2 937,6	3 010,4
2. Промисловість	232,1	236,4	2 426,0	2 461,5
3. Будівництво	57,3	56,7	665,3	699,0
4. Оптова та роздрібна торгівля	307,7	309,2	3 654,7	3 801,3
5. Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	71,2	70,7	995,1	999,0
6. Тимчасове розміщення й організація харчування	20,2	20,9	283,0	304,0
7. Інформація та телекомунікації	25,5	26,2	280,3	289,2
8. Фінансова та страхова діяльність	10,3	10,2	214,0	211,6
9. Операції з нерухомим майном	36,4	37,4	259,4	259,7
10. Професійна, наукова та технічна діяльність	40,0	39,0	437,9	421,6
11. Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	20,3	20,9	304,3	317,9
12. Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	57,6	51,7	939,3	870,5
13. Освіта	105,7	104,6	1 416,5	1 388,7
14. Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	68,8	67,9	995,4	974,2
15. Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	14,8	15,1	196,9	197,6
16. Інші види економічної діяльності	18,6	20,3	355,2	372,1
Усього	1 258,9	1 263,9	16 360,9	16 578,3

Методичні рекомендації до виконання завдання 4.2.

Завдання аналізу відносної зміни – визначити продуктивність місцевої економіки порівняно з більш широкою базою (регіон або держава).

Аналіз відносної зміни дає можливість отримати дані про стан місцевої економіки в трьох взаємопов'язаних аспектах:

1. Показник економічного зростання відображає економічне зростання через порівняння загальної чисельності в базовій економіці за два різних періоду часу.

2. Показник відносного темпу зростання відображає темпи зростання окремих галузей порівняно з загальним темпом базової економіки.

3. Показник диференційованої зміни дозволяє визначити, наскільки конкурентоспроможні різні галузі місцевої економіки порівняно з базовою економікою.

Завдання 4.3

Дайте відповідь на запитання: "Які інструменти місцевого економічного розвитку вплинули на конкурентоспроможність вашого міста за останні 3 роки?", "Яких результатів було досягнуто?". Підсумуйте відповіді, презентуйте поточні інструменти місцевої економічної політики та наголосіть на значній кількості таких інструментів, а також на необхідності розуміння їх використання в конкретних ситуаціях. За результатами досліджень заповніть табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Застосування інструментів місцевого економічного розвитку та їх вплив на конкурентоспроможність обраного міста

Інструменти впливу	Результати

Методичні рекомендації до виконання завдання 4.3.

У процесі виконання завдання необхідно визначити, які інструменти місцевого економічного розвитку вплинули на конкурентоспроможність обраного вами міста за останні 3 роки, яких результатів було досягнуто. За результатами досліджень заповніть табл. 2.12. Зробіть висновки щодо необхідності розуміння використання певних інструментів впливу в конкретних ситуаціях.

Тема 5. Соціально-економічний аналіз у процесі стратегічного планування розвитку територій

Питання до теми

5.1. Основні характеристики, які відрізняють аналіз регіону від інших видів аналізу. Основні аспекти аналізу розвитку територій.

5.2. Аналіз соціально-економічної бази регіону.

5.3. Оцінювання вихідного рівня розвитку об'єкта стратегічного планування.

Рекомендована література: основна [1 – 3], додаткова [4 – 6; 8; 11; 14; 19; 21; 38].

Завдання 5.1

Здійсніть порівняльний аналіз обласних показників із середньо-українськими показниками, а також показниками регіонів-сусідів та регіонів, що належать до одного з обраних вами регіонів типології. Такі регіони слід обрати серед українських регіонів, а також рекомендується взяти по одному регіону із близьких країн-сусідів (найкраще для цього підходять регіони Польщі, Білорусі, Угорщини, Молдови). Приклад такого аналізу наведено в табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Приклад порівняльного аналізу

Області	Площа, кв. км	Населення, тис. осіб	Міське, %	Приріст населення на 1 000 осіб	ВРП, млн грн	ВРП на 1 особу, грн
Україна	603 628	41 902,42	69,54	-6,6	3 560 596	84 235
Харківська	31 415	2 658,46	81,18	-8,4	233 321	86 904
Донецька	26 517	4 131,81	90,86	-5,7	192 256	45 959
Дніпропетровська	31 974	3 176,65	84,01	-8,9	369 468	114 784
Сілезьке воєводство	12 300	4 593,36	78,4	+0,02	316 847	68 346

Методичні рекомендації до виконання завдання 5.1.

У процесі виконання завдання слід обрати схожі за типологією регіони як в Україні, так і в найближчих іноземних державах та зробити порівняння, як показано у прикладі. На основі аналізу зробити ґрунтовні висновки.

Завдання 5.2

Розрахунок комплексного оцінювання результатів соціально-економічного розвитку регіонів на основі порівняльного аналізу. За результатами розрахунків визначити місце кожного регіону в рейтингу за кожною сферою соціально-економічного розвитку областей на основі даних табл. 2.14.

Методичні рекомендації до виконання завдання 5.2.

На першому етапі рейтингове оцінювання здійснюється на основі розрахунку відносних відхилень показників кожного регіону від найкращих значень цих показників інших регіонів за такими формулами:

$$R_j = \sum_{i=1}^n \frac{X_{\max}^i - X_{ij}}{X_{\max}^i - X_{\min}^i} + \sum_{i=1}^n \frac{X_{ij} - X_{\min}^i}{X_{\max}^i - X_{\min}^i}, \quad (2.1)$$

де R_j – сума рейтингових оцінок конкретного регіону за кожним з показників, що характеризують окрему сферу соціально-економічного розвитку;

X_{ij} – значення i -го показника j -го регіону (i дорівнює від 1 до 25);

$X_{\max}^i$ – максимальне значення i -го показника;

$X_{\min}^i$ – мінімальне значення i -го показника.

Перша частина формули використовується для оцінювання показників, підвищення яких має позитивне значення (наприклад, приріст виробництва), друга частина – для оцінювання показників, підвищення яких має негативне значення (наприклад, приріст заборгованості). На другому етапі визначається середньоарифметичне значення суми рейтингових оцінок конкретного регіону за всіма показниками, що характеризує окрему сферу його соціально-економічного розвитку, за формулою (2.2):

$$R_{\text{ср}j} = \frac{R_j}{n}, \quad (2.2)$$

де R_j – середнє арифметичне суми рейтингів конкретного регіону за всіма показниками окремої сфери соціально-економічного розвитку;

n – кількість показників, за якими проводиться розрахунок в окремій сфері економічної діяльності.

**Оцінювання результатів діяльності обласних та Київської місцевої державної адміністрації
за 2019 р.**

Області	Економічний розвиток				
	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) у відпускних цінах підприємства (без ПДВ та акцизу) в розрахунку на одиницю населення, грн	Обсяг виробництва продукції сільського господарства в розрахунку на одиницю населення, грн	Рівень оплати за спожиту електроенергію за рік, %	Рівень оплати за спожитий природний газ за рік, %	Коефіцієнт покриття експортом імпорту
1	2	3	4	5	6
Вінницька	57 341,8	14 406	99,0	91,0	2,30
Волинська	33 299,6	6 837	97,2	67,2	0,48
Дніпропетровська	152 490,3	4 867	98,5	84,4	1,43
Донецька	71 060,5	1 663	94,8	60,4	2,08
Житомирська	41 552,9	9 079	97,6	85,3	1,26
Закарпатська	20 794,3	3 420	99,7	90,5	1,01
Запорізька	119 399,8	4 795	96,4	94,4	2,01
Івано-Франківська	50 539,0	4 441	98,9	92,6	1,10
Київська	77 023,5	3 918	99,5	92,1	0,47
Кіровоградська	40 630,9	13 149	100,0	88,9	2,83
Луганська	11 051,0	2 290	95,0	83,2	0,60
Львівська	46 551,3	4 034	99,1	92,3	0,71
Миколаївська	56 354,7	8 240	98,5	98,8	2,18

Закінчення табл. 2.14

1	2	3	4	5	6
Одеська	31 251,0	5 015	99,3	79,9	0,74
Полтавська	138 813,2	12 612	97,9	91,9	1,55
Рівненська	39 403,0	6 245	99,6	52,9	1,15
Сумська	45 806,7	10 445	99,0	87,8	1,35
Тернопільська	23 887,9	9 376	99,5	88,8	0,96
Харківська	80 996,9	5 568	94,8	73,6	0,81
Херсонська	27 425,9	10 787	100,0	85,4	0,66
Хмельницька	34 640,1	11 363	98,9	86,4	1,14
Черкаська	81 951,8	13 421	98,3	77,9	1,81
Чернівецька	15 595,0	5 246	97,1	80,0	1,03
Чернігівська	42 082,5	11 983	99,1	87,0	1,93
м. Київ	188 256,5	–	95,8	76,0	0,49

Завдання 5.3

Здійснити розрахунок необхідних показників і проранжувати запропоновані регіони, застосовуючи метод середньої арифметичної, за статистичними даними про роздрібний товарооборот України та її областей за період 2018 – 2019 рр., наведених у табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Статистичні дані про роздрібний товарообіг України та її окремих областей за 2018 – 2019 рр.

Області	Роздрібний товарообіг, млн грн	
	2018 р.	2019 р.
Україна	930 629,2	1 094 045,8
Вінницька	25 658,4	32 144,2
Дніпропетровська	85 302,9	102 461,5
Запорізька	38 638,3	45 223,6
Київська	64 917,4	83 453,1
Одеська	69 196,7	81 447,5
Миколаївська	22 555,1	25 487,9
Херсонська	21 738,7	23 690,9
Харківська	72 517,7	82 126,9
Черкаська	22 495,4	27 126,2

Методичні рекомендації до виконання завдання 5.3.

Для складання рейтингу регіонів слід визначити:

- 1) темп зростання роздрібного товарообігу у 2019 р. порівняно з 2018 р., %;
- 2) місце регіонів за темпами зростання;
- 3) питому вагу регіону у 2019 р. за обсягом роздрібного товарообігу, %;
- 4) місце за питомою вагою;
- 5) суму місць;
- 6) індекс;
- 7) рейтинг регіонів.

Після здійснення всіх розрахунків слід зробити логічні висновки, обґрунтовуючи кожне отримане регіоном місце, наводячи вагомі аргументи.

Завдання 5.4

Здійснити порівняння різних областей України за рівнем їх економічного розвитку. Вихідні статистичні дані для визначення рейтингу областей України подані у табл. 2.16.

Таблиця 2.16

Вихідні статистичні дані для визначення рейтингу областей України 2018 – 2019 рр.

Області	ВРП на душу населення у 2018, грн	Динаміка ВРП у 2017-2018 рр., %	Зайнятість на малих підприємствах на 100 населення у 2019 р., працівників	Рівень безробіття у 2019 р., %	Валове нагромадження основного капіталу на душу населення у 2019 р., грн
1	2	3	4	5	6
Вінницька	71 104	+21	9,37	9,4	10 172,5
Волинська	58 297	+16	9,71	10,6	12 287,4
Дніпропетровська	114 784	+18	10,34	7,7	20 999,3
Донецька	45 959	+16	9,03	13,6	7 397,2
Житомирська	62 911	+25	9,71	9,6	6 968,8
Закарпатська	41 706	+22	9,00	9,1	7 449,5
Запорізька	85 784	+13	10,68	9,5	8 772,5
Івано-Франківська	57 033	+23	9,36	7,2	6 802,5
Київська	112 521	+26	12,29	5,9	28 436,3
Кіровоградська	67 763	+22	9,12	11,0	8 354,8
Луганська	16 301	+16	8,79	13,7	1 569,4
Львівська	70 173	+20	10,41	6,5	12 431,1
Миколаївська	70 336	+15	11,27	9,3	1 1157,3
Одеська	72 738	+16	11,73	5,9	8 903,2
Полтавська	123 763	+15	10,44	10,6	16 599,9
Рівненська	49 044	+16	9,27	8,3	5 830,9
Сумська	62 955	+21	9,95	7,7	7 210,5
Тернопільська	46 833	+21	8,69	10,0	8 864,2
Харківська	86 904	+24	11,96	5,0	8 627,4
Херсонська	52 922	+15	10,57	9,6	11 992,4
Хмельницька	59 583	+18	10,63	8,0	8 383,4
Черкаська	76 904	+28	10,17	8,3	9 522,7

1	2	3	4	5	6
Чернівецька	37 441	+19	9,78	6,9	4 552,4
Чернігівська	69 725	+25	9,76	10,2	8 828,9
м. Київ	283 097	+19	20,45	5,8	73 085,6

Методичні рекомендації до виконання завдання 5.4.

Метою даного рейтингу є порівняння різних регіонів України за рівнем їх економічного розвитку.

Таке порівняння відбувається за п'ятьма показниками:

1. Валовий регіональний продукт (ВРП) на душу населення.
2. Динаміка ВРП у 2017 – 2018 роках.
3. Зайнятість на малих підприємствах на 100 осіб населення.
4. Рівень безробіття.

5. Валове нагромадження основного капіталу на душу населення у 2019 році.

За кожним з показників регіони ранжуються від 1-го до 25-го місця. Потім для кожного регіону обчислюється інтегральний показник, який і визначає положення регіону в рейтингу. Скористайтеся формулою 2.2 у завданні 5.2.

Тема 6. Моніторинг та оцінювання реалізації стратегічного плану. Організація моніторингу та оцінки реалізації стратегічного плану

Питання до теми

- 6.1. Конкурентний аналіз.
- 6.2. Сутність swot-аналізу.
- 6.3. Оцінювання реалізації стратегії.
- 6.4. Моніторинг виконання стратегічного плану.
- 6.5. Розроблення програм нагляду за виконанням проєктів та оцінювання його результатів.
- 6.6. Критерії для оцінювання результатів проєктів.
- 6.7. Механізм реалізації стратегії стійкого розвитку регіонів в Україні.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4 – 6; 8; 11; 14; 19; 21; 37; 38; 41 – 43].

Завдання 6.1

Ознайомтеся з підготовленим в межах проєкту розвитку Київщини SWOT-аналізом Київської області, типізованими висновками аналізу соціально-економічного розвитку Київської області, котрий позиціонується як опис змін, що відбулися в життєдіяльності регіону за останні роки, так і відстежує тенденції розвитку різних галузей життєдіяльності (додаток А). Остаточний висновок охоплює аналіз економіки регіону, демографічну ситуацію, просторову регіональну структуру, стан та розвиток технічної інфраструктури, забезпечення регіону енергетичними ресурсами, екологічний стан та розвиток комунального господарства. Охарактеризований людський капітал, у тому числі зайнятість та безробіття, освітній рівень населення, стан ринку праці, життєвий рівень та громадська активність населення у різних галузях (суспільна, економічна, професійна, політична).

Після ознайомлення слід виконати такі завдання:

1. Сформулюйте стратегічне бачення та місію розвитку регіону, стратегічні та операційні цілі розвитку.
2. Висуньте пропозиції щодо операційних програм для реалізації стратегічних цілей розвитку Київського регіону.

Методичні рекомендації до виконання завдання 6.1.

Для виконання цього завдання слід детально ознайомитися зі SWOT-аналізом Київської області. Виокремити місію розвитку регіону, та цілі розвитку, проранжувати їх за терміном досягнення (на стратегічні та операційні), сформулювати стратегічне бачення щодо розвитку Київського регіону. Запропонуйте ідеї щодо операційних програм стосовно реалізації стратегічних цілей розвитку Київського регіону.

Завдання 6.2

На регіональному рівні здійснити вибір проєктів з метою бюджетного їх фінансування з використанням простих схем оцінювання проєктів, схем якісної та імовірнісного оцінювання проєктів на підставі даних табл. 2.17 – 2.19.

Схема якісного оцінювання проєктів

Критерії оцінювання проєктів	Ранг				
	дуже добрий	добрий	задовільний	слабкий	дуже слабкий
Проєкт 1					
1. Відповідність основної діяльності	+				
2. Технічні можливості	+				
3. Додаткові витрати	+				
4. Вплив на продукцію, що випускається		+			
5. Патентний захист		+			
6. Загроза конкуренції				+	
7. Імовірність успіху			+		
Проєкт 2					
1. Відповідність основної діяльності	+				
2. Технічні можливості					+
3. Додаткові витрати				+	
4. Вплив на продукцію, що випускається					+
5. Патентний захист	+				
6. Загроза конкуренції		+			
7. Імовірність успіху			+		

Таблиця 2.18

Проста схема оцінювання проєктів

Критерії оцінювання проєктів	Вага	Відносна значущість факторів				
		1,0	0,75	0,5	0,25	0,00
		дуже добрий	добрий	задовільний	слабкий	дуже слабкий
1	2	3	4	5	6	7
Проєкт 1						
1. Відповідність основної діяльності	0,10	+				

1	2	3	4	5	6	7
2. Технічні можливості	0,15	+				
3. Додаткові витрати	0,10			+		
4. Вплив на продукцію, що випускається	0,20		+			
5. Патентний захист	0,05			+		
6. Загроза конкуренції	0,20				+	
7. Імовірність успіху	0,20		+			
Усього	1,00					
Проект 2						
1. Відповідність основної діяльності	0,10		+			
2. Технічні можливості	0,15			+		
3. Додаткові витрати	0,10	+				
4. Вплив на продукцію, що випускається	0,20				+	
5. Патентний захист	0,05			+		
6. Загроза конкуренції	0,20		+			
7. Імовірність успіху	0,20			+		
Усього	1,00					

Таблиця 2.19

Імовірна схема оцінювання проєктів

Критерії оцінювання проєктів	Вага	Рівень				
		дуже добрий (10)	добрий (8)	задовільний (6)	слабкий (4)	дуже слабкий (2)
1	2	3	4	5	6	7
Проект 1						
1. Відповідність основної діяльності	10	0,2	0,2	0,4	0,2	0,0
2. Технічні можливості	15	0,0	0,0	0,2	0,4	0,4
3. Додаткові витрати	10	0,0	0,1	0,5	0,2	0,2
4. Вплив на продукцію, що випускається	20	0,9	0,1	0,0	0,0	0,0
5. Патентний захист	5	0,2	0,4	0,2	0,1	0,1
6. Загроза конкуренції	20	0,9	0,1	0,0	0,0	0,0
7. Імовірність успіху	10	0,8	0,1	0,1	0,0	0,0
8. Потреба в трудових ресурсах	5	0,8	0,1	0,1	0,0	0,0

1	2	3	4	5	6	7
9. Потреба в сировині	5	0,6	0,2	0,2	0,0	0,0
Усього	100					
Проект 2						
1. Відповідність основної діяльності	10	0,3	0,3	0,2	0,2	0,0
2. Технічні можливості	15	0,2	0,2	0,4	0,2	0,0
3. Додаткові витрати	10	0,5	0,2	0,2	0,1	0,0
4. Вплив на продукцію, що випускається	20	0,8	0,1	0,1	0,0	0,0
5. Патентний захист	5	0,1	0,3	0,4	0,2	0,0
6. Загроза конкуренції	20	0,8	0,1	0,1	0,0	0,0
7. Імовірність успіху	10	0,4	0,2	0,2	0,1	0,1
8. Потреба в трудових ресурсах	5	0,6	0,2	0,2	0,0	0,0
9. Потреба в сировині	5	0,5	0,3	0,1	0,1	0,0
Усього	100					

Методичні рекомендації до виконання завдання 6.2.

Щодо схеми якісного оцінювання проєктів:

Схеми якісного оцінювання проєктів засновані на візуальному виборі кращих проєктів. Необхідно візуально оцінити обрані (+) критерії та їх якість та зробити логічні висновки.

Щодо простої схеми оцінювання проєктів:

Різні критерії оцінювання проєктів розташовуються в порядку відносної важливості для особи, що приймає рішення, і присвоюється їм вага. Відносну важливість рангів "дуже добрий", "добрий" тощо. висловлюють кількісно. Необхідно вагу кожного критерія помножити на відносну значущість фактора (+) та просумувати отримані дані за усіма порахованими критеріями.

Щодо ймовірнісної схеми оцінювання проєктів:

Імовірнісна схема оцінювання проєктів показана у табл. 2.20, де до попередньої табл. 2.19 доданий третій чинник – імовірнісний. Для визначення оптимального проєкту слід поррахувати імовірнісний чинник, помножений на значення рангу за кожним значенням рангу, просумувати отримані результати та помножити на вагу критерія. Для остаточного визначення результату необхідно визначити суму за усіма критеріями проєкту.

Зробити логічні висновки після кожної схеми оцінювання проєктів.

Завдання 6.3

Здійснення SWOT-аналізу:

1. Оберіть будь-який регіон, визначте можливості та загрози, сильні та слабкі сторони розвитку обраної території. Результати подати у табл. 2.20.

Таблиця 2.20

Матриця SWOT-аналізу

Критерії	Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Географічне розташування		
2. Населення		
3. Просторова організація		
4. Екологія		
5. Житлова сфера		
6. Інженерна інфраструктура		
7. Соціальна інфраструктура		
8. Економіка		
	Можливості	Загрози
1. Законодавчі та політичні зміни		
2. Економічні зміни		
3. Соціальні/демографічні зміни		
4. Технологічні зміни		

2. Експертним методом визначте вплив сильних та слабких сторін, можливостей та загроз на обрану пріоритетну ціль. Результати подати у табл. 2.21 та 2.22.

Таблиця 2.21

Оцінювання позитивних факторів реалізації варіантів стратегії

Позитивні фактори (за результатами SWOT- аналізу)	Варіанти сполучень першочергових цілей		
	Ціль 1	Ціль 2	...
	Відносне оцінювання фактора	Відносне оцінювання фактора	Відносне оцінювання фактора
1	2	3	4
Внутрішні фактори: I. Сильні сторони 1. 2. ...			

1	2	3	4
Зовнішні фактори: III. Можливості 1. 2. ...			
Загальний вплив (усього балів)			

Таблиця 2.22

Оцінювання негативних факторів реалізації варіантів стратегії

Негативні фактори (за результатами SWOT-аналізу)	Варіанти сполучень першочергових цілей		
	Ціль 1	Ціль 2	...
	Відносне оцінювання фактора	Відносне оцінювання фактора	Відносне оцінювання фактора
Внутрішні фактори: II. Слабкі сторони 1. 2. ...			
Зовнішні фактори: IV. Загрози 1. 2. ...			
Загальний вплив (усього балів)			

Методичні рекомендації до виконання завдання 6.3.

Для виконання завдання слід обрати регіон для аналізу, для початку доцільним є здійснення розшарування простору за складовими територіального простору. Задля гарантування сталості рішень стосовно формулювання першочергових цілей у складних умовах вибору та ресурсних обмежень допустиме опрацювання кількох варіантів поєднання цих цілей. Для зручності рекомендується користуватися табличними матрицями (див. табл. 2.22 та 2.23). Після заповнення усіх таблиць – слід підрахувати результати та визначитися із подальшими діями, тобто окреслити рекомендації для подальшого розвитку обраного регіону на основі проведеного SWOT-аналізу.

Завдання 6.4

За допомогою методу PESTLE-аналізу (літери P-E-S-T-L-E означають основні фактори, які впливають на обрану територію: P – політичні, E – економічні, S – соціальні та культурні, T – технологічні, L – правові (legislative), E – екологічні) провести аналіз окремо обраної території. Результати оформити як окремий розділ стратегії – "Профіль громади". Цей аналіз має включати лише ті галузі, в яких необхідно виявити граничні умови та тенденції, що мають вплив на територію, упорядкувати їх у вигляді можливостей чи ризиків. У табл. 2.23 означені деякі тенденції в окремих галузях, що потребують аналізу.

Таблиця 2.23

Модель PESTLE-аналізу

Галузі					
P	E	S	T	L	E
Політичні	Економічні	Соціальні та культурні	Технологічні	Правові	Економічні
Цілі регіонального Розвитку.	Темпи зростання.	Рівень освіти.	Інвестиції в науку та розвиток.	Конкурентне право.	Витрати на енергію.
Адміністративна система	Безробіття. Динаміка доходів. Вартість робочої сили	Інтенсивність міграції. Поведінка споживачів. Організація дозвілля	Реєстрація патентів. Розвиток інформаційних технологій. Застарілість певних технологій	Дотаційне право. Трудове право. Екологічні норми і стандарти	Енергоспоживання. Обсяги перевезень. Захист довкілля

Методичні рекомендації до виконання завдання 6.4.

Для виконання завдання можна скористатися інформацією, яка міститься у Генеральному плані розвитку обраної території; звітах управління (відділу) економіки облдержадміністрації та виконавчого комітету місцевої ради; у програмах соціально-економічного розвитку; у даних Державного комітету статистики України та його місцевих підрозділів;

у матеріалах засобів масової інформації; у соціально-економічному паспорті території тощо. Приклад PESTLE-аналізу м. Чернівці міститься у додатку Б.

Змістовий модуль 2. Теоретико-методологічні основи здійснення планування на регіональному та місцевому рівні

Тема 7. Нормативно-правові основи територіального планування в Україні

Питання до теми

7.1. Основні принципи та засади територіального планування.

7.2. Територія як складна динамічна система. Нормативно-правове забезпечення територіального планування в Україні.

7.3. Закон України "Про Генеральну схему планування території України".

7.4. Закон України "Про благоустрій населених пунктів".

7.5. Генеральний план. Зміст та структура генерального плану.

7.6. Підвищення ролі та відповідальності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в питаннях соціально-економічного розвитку регіонів.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [6; 7; 21 – 23; 26 – 31; 41].

Завдання 7.1

Визначити інституції (місцеві, регіональні та національні), що прямо впливають на планування та впровадження місцевого економічного розвитку в обраному вами місті. Визначити, хто має брати участь у плануванні місцевого економічного розвитку.

Методичні рекомендації до виконання завдання 7.1.

Під час виконання завдання слід керуватися нормативно-правовими актами, що регулюють економічний розвиток у обраному вами місті. Користуйтеся сайтом міста, актами органів місцевого самоврядування, програмами розвитку міста тощо. У висновках назвіть інституції, які можуть сприяти місцевому економічному розвитку, а також ті, які необхідно залучати до цього процесу.

Завдання 7.2

Наведіть приклади з українського та міжнародного досвіду, зазначаючи відмінності в розмірі й правах установ у різних країнах і характеризуючи становище в Україні (та потенціал для змін), а саме, приклади з практики діяльності інституцій місцевого економічного розвитку, створених у межах запровадження проекту міжнародної технічної допомоги "Місцевий економічний розвиток міст України", – Інституту розвитку м. Кривого Рогу, Агенції економічного розвитку м. Нікополя тощо.

Методичні рекомендації до виконання завдання 7.2.

Під час виконання завдання слід вивчити сам проєкт міжнародної технічної допомоги "Місцевий економічний розвиток міст України". Зробіть логічні висновки.

Завдання 7.3

Визначити, які регіони України належать до депресивних згідно з досвідом країн Європейського Союзу на підставі даних табл. 2.24.

Таблиця 2.24

Статистичні дані для визначення депресивності регіонів України за 2018 рік

Країна, область	ВРП, млн грн	Чисельність, тис. осіб	ВРП на особу, грн	Відношення ВРП на особу до середнього рівня по країні
1	2	3	4	5
Україна	3 560 596	42 386,40		
Вінницька	111 498	1 575,81		
Волинська	60 448	1 038,46		
Дніпропетровська	369 468	3 231,14		
Донецька	192 256	4 200,46		
Житомирська	77 110	1 231,24		
Закарпатська	52 445	1 258,16		
Запорізька	147 076	1 723,17		
Івано-Франківська	78 443	1 377,50		
Київська	198 160	1 754,28		
Кропивницька	64 436	956,25		
Луганська	35 206	2 167,80		

1	2	3	4	5
Львівська	177 243	2 529,61		
Миколаївська	79 916	1 141,32		
Одеська	173 241	2 383,08		
Полтавська	174 147	1 413,83		
Рівненська	56 842	1 160,65		
Сумська	68 489	1 094,28		
Тернопільська	49 133	1 052,31		
Харківська	233 321	2 694,01		
Херсонська	55 161	1 046,98		
Хмельницька	75 646	1 274,41		
Черкаська	93 315	1 220,36		
Чернівецька	33 903	906,70		
Чернігівська	70 624	1 020,08		

Методичні рекомендації до виконання завдання 7.3.

У країнах ЄС депресивними визнаються регіони, в яких відношення ВРП на душу населення до середнього рівня по країні менше 0,75. Необхідно внести розрахунки до колонок 4 та 5. Після виконання завдання зробити логічні висновки та перерахувати регіони, які за розрахунками виявилися депресивними.

Тема 8. Методологія прогнозування територіального розвитку

Питання до теми

- 8.1. Сутність і зміст економічного прогнозування.
- 8.2. Види і призначення прогнозів.
- 8.3. Функції економічного прогнозування.
- 8.4. Характеристика методів економічного прогнозування.
- 8.5. Система державних прогнозів економічного і соціального розвитку України та її регіонів.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [6; 9; 10; 12; 13; 16; 24].

Завдання 8.1

Зробіть прогноз ВВП за методом розрахунку темпу приросту та за методом абсолютного відхилення. Дані для розрахунків подано у табл. 2.25.

Дані для розрахунків прогнозу ВВП на 2020 рік

Роки	ВВП, млн грн	Розрахунок прогнозу на основі:	
		абсолютних різниць	коефіцієнта приросту
2010	1 079 346	х	х
2011	1 299 991		
2012	1 404 669		
2013	1 465 198		
2014	1 586 915		
2015	1 988 544		
2016	2 385 367		
2017	2 983 882		
2018	3 560 596		
2019	3 974 564		
Прогноз на 2020			

Методичні рекомендації до виконання завдання 8.1.

Для розрахунку прогнозу за методом абсолютних різниць слід розрахувати абсолютне відхилення за кожним роком щодо попереднього за формулою 2.3:

$$\Delta y_i = y_i - y_{i-1}, \quad (2.3)$$

де y_i – i -й рівень часового ряду ($i = 2, 3, \dots, n$);

y_{i-1} – індекс початкового рівня (1, 2, ..., $n-1$).

Далі визначити середній абсолютний приріст (формула 2.4):

$$\bar{\Delta y} = \frac{\sum_{i=1}^{n-1} \Delta y_i}{n-1}, \quad (2.4)$$

де n – кількість елементів динамічного ряду.

У даному випадку прогноз на t років вперед визначається як (формула 2.5):

$$Y_{n+1}(t) = y_n + t \times \bar{\Delta y}, \quad (2.5)$$

де t – прогнозований інтервал, років.

Для розрахунку прогнозу за темпами приросту необхідно розрахувати темпи приросту за кожним роком (формула 2.6).

$$T_{i(\text{пр})} = \frac{y_i - y_{i-1}}{y_{i-1}} \times 100 \%, \quad (2.6)$$

де $T_{i(\text{пр})}$ – темпи приросту для i -го періоду, %.

Далі розрахувати середньоарифметичне значення темпу приросту (формула 2.7).

$$T_{\text{ср}} = \frac{\sum T_i (\text{пр})}{n - 1}. \quad (2.7)$$

Та розрахувати прогноз за формулою 2.8

$$Y_{n+1}(t) = y_n \times \left(\frac{100 + T_{\text{ср}}}{100} \right), \quad (2.8)$$

Після розрахунків зробити висновки стосовно точності методів прогнозування.

Завдання 8.2

Екстраполяція на основі аналітичних показників рядів динаміки.

У табл. 2.26 наведено дані про середнє споживання цукру на одну людину в області за рік. Побудувати прогноз споживання цукру на наступне п'ятиріччя (7 – 11 роки).

Таблиця 2.26

Середньорічне споживання цукру на одну людину в області за рік

Номер року	Споживання цукру на одну людину на рік, кг
1	38,1
2	37,1
3	36,3
4	35,7
5	33,3
6	30,4

Методичні рекомендації до виконання завдання 8.2.

Прогноз споживання цукру на наступне п'ятиріччя скласти з використанням двох методів:

перший метод – на основі середнього абсолютного приросту;

другий метод – на основі середньорічного коефіцієнта зростання.

Розрахувати середній абсолютний приріст можна за формулою 2.9.

$$\bar{\Delta y} = \frac{y_n - y_1}{n - 1}, \quad (2.9)$$

де y_n – кінцеве значення рівня динамічного ряду;

y_1 – початкове значення рівня динамічного ряду;

n – кількість елементів динамічного ряду.

Розрахунок прогнозу на наступні роки можливо виконати за формулою (2.10):

$$Y_{n+T} = y_n + \bar{\Delta y} \times T, \quad (2.10)$$

де T – величина горизонту прогнозу ($T = 1; 2; 3 \dots$).

Середньорічний коефіцієнт зростання можна обчислити за формулою 2.11:

$$\bar{k}_{зр} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}}. \quad (2.11)$$

Розрахунок прогнозу на основі середнього коефіцієнта зростання можна здійснити за формулою 2.12:

$$Y_{n+T} = y_n \times \bar{k}_{зр}^T. \quad (2.12)$$

Після розрахунків зробити логічні висновки.

Завдання 8.3

Розрахувати очікуваний обсяг продажу м'ясних виробів у плановому періоді (Оп) з використанням методу експертних оцінок, якщо оптимістичний обсяг продажу у плановому періоді визначений у розмірі 15 590 т, ймовірний – 13 480 т, песимістичний – 10 520 т.

Методичні рекомендації до виконання завдання 8.3.

Очікуваний обсяг продажу м'ясних виробів у плановому періоді (O_p) з використанням методу експертних оцінок визначається за формулою (2.13):

$$O_p = \frac{O + 4B + П}{6}, \quad (2.13)$$

де O ; B ; $П$ – обсяги продажів – відповідно оптимістичний, ймовірний, песимістичний.

Завдання 8.4

Скласти матеріальний баланс і розрахувати завезення матеріалу Z в область з інших областей країни на плановий період за такими значеннями.

Потреба області на виконання виробничої програми підприємствами регіону – 130 560 т; на поповнення незавершеного виробництва – 12 350 т; на ремонтно-експлуатаційні роботи – 7 450 т, капітальне будівництво – 5 690 т; створення запасів – 14 560 т. Очікуваний залишок матеріалу Z на початок планового періоду – 23 560 т, залишок матеріалу в незавершеному виробництві на початок планового періоду – 12 570 т, розмір мобілізації внутрішніх ресурсів – 2 670 т.

Методичні рекомендації до виконання завдання 8.4.

Для певного виду ресурсів формула матеріального балансу має такий вигляд (формула 2.14):

$$M_{\text{поч. року}} + M_{\text{надходж}} - M_{\text{витрати}} = M_{\text{кінець року}}, \quad (2.14)$$

де $M_{\text{поч. року}}$ – матеріальні ресурси на початок року;

$M_{\text{надходж}}$ – надходження матеріальних ресурсів;

$M_{\text{витрати}}$ – витрати матеріальних ресурсів за напрямами програми;

$M_{\text{кінець року}}$ – матеріальні ресурси на кінець року.

Аналіз матеріального балансу дозволяє отримати дані для оцінювання ступеня впливу промислового виробництва на навколишнє середовище та ефективність використання ресурсів.

Тема 9. Державні та регіональні цільові програми як важелі процесу територіального розвитку

Питання до теми

- 9.1. Сутність та принципи програмно-цільового методу планування.
- 9.2. Особливості розроблення цільових програм.
- 9.3. Закон України "Про державні цільові програми".
- 9.4. Визначення та види державних та регіональних цільових програм.
- 9.5. Мета та основні умови розроблення державних та регіональних цільових програм. Класифікація державних та регіональних цільових програм.
- 9.6. Основні стадії розроблення і виконання державних та регіональних цільових програм.
- 9.7. Контроль за виконанням державних та регіональних цільових програм.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4 – 6; 18; 20; 26; 33 – 43].

Завдання 9.1

Здійсніть порівняння загальної структури та змісту основних планово-прогнозних документів: Державна програма соціально-економічного розвитку України, Регіональна програма соціально-економічного розвитку, Державна (регіональна) цільова програма. Результати подати у табл. 2.27.

Таблиця 2.27

Загальна структура та зміст основних планово-прогнозних документів

Державна програма соціально-економічного розвитку України	Регіональна програма соціально-економічного розвитку	Державна (регіональна) цільова програма

Методичні рекомендації до виконання завдання 9.1.

Для виконання завдання необхідно ознайомитися з нормативно-правовими документами, що регулюють процес складання зазначених

програмних документів. У висновках описати основні відмінності цих видів програм та те, що їх усіх об'єднує.

Завдання 9.2

Визначте, якими інструментами можна користуватися для громадського обговорення проєкту концепції програми. Дайте коротку характеристику кожному обраному інструменту, а також зазначте переваги та недоліки кожного інструменту. Результати розмістіть у табл. 2.28.

Таблиця 2.28

Інструменти громадського обговорення проєкту концепції програми

Назва інструменту	Короткий опис	Переваги	Недоліки

Методичні рекомендації до виконання завдання 9.2.

Для виконання завдання слід скористатися методичними рекомендаціями та порядком розроблення програм місцевого розвитку.

Завдання 9.3

Розробіть проєкт програми місцевого розвитку. Заповніть паспорт цієї програми у табл. 2.29.

Таблиця 2.29

Паспорт місцевої цільової програми

№ з/п	Складові	Деталізація
1	2	3
1	Назва програми (назва програми повинна вказувати на її специфіку. Вона повинна бути чіткою, зрозумілою для більшості людей; унікальною, притаманною лише тій чи іншій конкретній діяльності)	

1	2	3
2	Ініціатор розроблення програми	
3	Дата, номер і назва розпорядчого документа органу виконавчої влади про розроблення програми	
4	Розробник програми	
5	Співрозробники програми	
6	Відповідальний виконавець програми	
7	Організації-співвиконавці програми	
8	Мета	
9	Термін реалізації програми	
10	Загальний обсяг фінансування, необхідного для реалізації програми, всього, у тому числі:	
10.1	коштів місцевого бюджету	
10.2	коштів Державного бюджету	
10.3	коштів інших джерел	
11	Очікувані результати виконання	
12	Контроль за виконання (орган, уповноважений здійснювати контроль за виконанням)	

Методичні рекомендації до виконання завдання 9.3.

Паспорт місцевої цільової програми має містити у короткому вигляді загальний опис програми: назву програми; дату прийняття рішення про її розроблення; відомості про ініціатора розроблення програми, розробника та співрозробників програми; визначення відповідального виконавця програми та організацій-співвиконавців; мету; строки виконання; загальні обсяги фінансування, в тому числі видатки державного бюджету; очікувані результати виконання; контроль за її виконанням.

Завдання 9.4

Оберіть кілька програм діючих чи завершених, визначте їх завдання та показники якості. Результати розмістіть у табл. 2.30.

Показники якості виконання програм

Програма	Завдання	Показник якості
Приклад		
Дошкільна освіта, догляд та виховання дітей	Забезпечити в 2018 – 2019 рр. надійний догляд та якісне виховання дітей м. ХХ на рівні законодавчо визначених стандартів	Збільшення кількості дітей, охоплених дошкільною освітою. Збільшення кількості дітей з рівнем підготовки до школи "високий". Збільшення кількості дітей, розподілених за групами відповідно до інтересів щодо майбутнього фахового орієнтування. Зниження захворюваності дітей, які відвідують дитячі дошкільні заклади

Методичні рекомендації до виконання завдання 9.4.

Показник якості показує якість вироблених товарів, виконаних робіт, наданих послуг і оцінює їх за результатами досягнення мети програми. Цей показник слугує певним звітом про важливі кінцеві результати надання послуги та відображення соціального ефекту програми.

Для виконання завдання обрати 2 – 3 програми місцевого розвитку та внести результати у таблицю.

Тема 10. Оперативне планування як інструментарій реалізації стратегії

Питання до теми

- 10.1. Оперативне планування як інструментарій реалізації стратегії.
- 10.2. Принципи підготовки оперативного плану.
- 10.3. Склад робочої групи з підготовки оперативного плану реалізації стратегії територіального розвитку.
- 10.4. Етапи підготовки оперативних планів.
- 10.5. Визначення оперативних цілей.

10.6. Відбір проєктів для досягнення оперативних цілей.

10.7. Структура та зміст оперативного плану

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [6; 15; 18; 20; 41 – 43].

Завдання 10.1

Здійсніть відбір оперативних цілей серед запропонованих на основі підготовлених описів оперативних цілей та їх бальної оцінки за критеріями. Можливі критерії: вплив на середньострокову стратегічну мету та пріоритет (0 – 5 балів); здійсненність (0 – 6 балів); швидкість отримання позитивного ефекту (1 – 3 бали); вплив на робочі місця та надходження до бюджету (0 – 6 балів).

Таблиця 2.31

Бальна оцінка оперативних цілей за визначеними критеріями

Рейтинг	Оперативна ціль	Вплив на стратегічну ціль (0 – 3)	Здійсненність (0 – 6)	Час (1 – 3)	Вплив на інвестиційні робочі місця (0 – 3)	Швидкість отримання позитивного ефекту (0 – 3)	Сумісність з іншими оперативними цілями (0 – 3)	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Розроблення системи сприяння розвитку малого підприємництва							
	Проведення активного маркетингу та формування іміджу території							
	Створення системи консультативно-інформаційної допомоги суб'єктам підприємництва							
	Покращення інвестиційної привабливості території							
	Створення сільськогосподарського кластера							
	Модернізація інженерних мереж житлово-комунального господарства							

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Удосконалення відносин між надавачами та споживачами житлово-комунальних послуг							
	Реконструкція дорожньо-мостового господарства							
	Створення системи профпідготовки та профорієнтації незайнятого населення з урахуванням потреб ринку							
	Упровадження інноваційних технологій							
	Залучення приватних підприємств до надання житлово-комунальних послуг							

Методичні рекомендації до виконання завдання 10.1.

Після закінчення оцінювання слід проставити рейтинг оперативних цілей. Яка ціль набере найбільше балів – отримає перше місце. Такий рейтинг необхідний для черговості реалізації оперативних цілей.

Завдання 10.2.

Складіть резюме проєктної ідеї. Шаблон резюме наведено у табл. 2.32.

Таблиця 2.32

Шаблон резюме проєктної ідеї

Резюме проєктної ідеї	
1	2
Хто пропонує проєкт: _____ Тел. (моб.): _____ Е-mail: _____ Контактна особа: _____ Захід (заходи) із оголошення про збирання проєктних ідей: _____	
Назвіть один (максимум два заходи) із оголошення про пошук проєктних ідей, яких найбільше стосується ваша проєктна ідея.	

1	2	
<p>Назва проєкту:</p> <p>Назва проєкту повинна відображати його зміст, використовуючи настільки мало слів, наскільки це можливо. Короткий опис проєкту:</p>		
<p>Максимально стислий опис проблеми і змін, яких буде досягнуто внаслідок реалізації проєкту</p>		
<p>Очікувані результати: _____</p> <p>Виключно ключові очікувані результати повинні бути зазначені тут у такій формі: "завершено", "створено", "підготовлено", "навчено" і т. д. Очікувані результати мають чітко вести до досягнення завдань, на які спрямований проєкт</p>	<p>Ключові заходи:</p> <p>Зазначте лише ключові групи заходів у формі "створення", "підготовка", "організація" і т. д. Заходи повинні вести до досягнення зазначених очікуваних результатів</p>	
<p>Наявні джерела співфінансування: грн</p> <p>1) _____</p> <p>2) _____</p> <p>3) _____</p> <p>Зазначте ключові джерела уже забезпеченого співфінансування (якщо є) та відповідні наявні суми</p>	<p>Необхідна фінансова динаміка:</p> <p>Рік:</p> <p>2021 _____</p> <p>2022 _____</p> <p>Сума (грн). Зазначте розмір фінансування, необхідний для реалізації проєктів на три роки.</p> <p>Джерело _____</p>	
<p>Ключові передумови та ризики для реалізації:</p>	<p>Загальна вартість проєкту (грн):</p> <p>Наявне фінансування: _____ грн</p> <p>Необхідно: _____ грн</p> <p>Разом: _____ грн</p>	
<p>Зазначте ключові передумови (які мають бути забезпечені), бар'єри (які треба усунути) і ризики (які загрожують) успішній реалізації проєкту</p>	<p>Період здійснення проєкту:</p> <p>З (місяць/рік): _____</p> <p>До місяць/рік): _____</p>	
<p>Статус готовності проєкту:</p> <p>а) готовий для реалізації (може розпочатися негайно);</p> <p>б) необхідне/бажане передінвестиційне дослідження;</p> <p>в) розроблення технічної документації та техніко-економічне обґрунтування;</p> <p>г) проєктна пропозиція;</p> <p>г) ідея проєкту</p>	<p>Територія, на якій проєкт матиме вплив:</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Населені пункти чи райони області</p>	<p>Необхідні матеріальні ресурси:</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Будівлі, земля, обладнання</p>

1	2
Ключові потенційні учасники реалізації проєкту та їх роль у проєкті	
Учасник проєкту: _____ Роль: _____ _____ _____ _____	Бенефіціари проєкту: _____ _____ _____ _____
Які організації будуть залучені у реалізацію і яка їх роль (фінансування, реалізація, підтримка реалізації, моніторинг та оцінювання)	Хто і скільки людей можуть отримати вигоду від реалізації проєкту

Методичні рекомендації до виконання завдання 10.2.

Створіть ідею проєкту розвитку рідного міста. Заповніть резюме за запропонованою схемою.

Завдання 10.3

Заповнити таблицю відповідно до розробленого вами проєкту. Подати у табл. 2.33 критерії та індикатори для моніторингу проєкту, а також застосовані методи для збирання інформації.

Таблиця 2.33

Індикатори для моніторингу проєкту

Критерій	Індикатор	Методи збирання інформації
Моніторинг процесу		
Моніторинг результату		

Методичні рекомендації до виконання завдання 10.3.

Для виконання завдання необхідно розглянути критерії якості, технологічності, результативності тощо.

Тема 11. Особливості планування і розвитку міст

Питання до теми

11.1. Закон України "Про основи містобудування".

11.2. Закон України "Про регулювання містобудівної діяльності".

11.3. Будівельні норми, державні стандарти, норми і правила у сфері містобудування.

11.4. Містобудівний кадастр населених пунктів.

11.5. Державний контроль у сфері містобудування.

11.6. Генеральний план населеного пункту. Містобудівний моніторинг.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 7; 17; 20; 22; 31; 35].

Завдання 11.1

Розгляньте нормативно-правову базу, що регулює планування та розвиток міст. Занесіть результати досліджень у табл. 2.34.

Таблиця 2.34

Нормативно-правові акти щодо планування та розвитку міст

Назва нормативного акту	Характеристика

Методичні рекомендації до виконання завдання 11.1.

Для виконання завдання слід ознайомитися з нормативно-правовою базою, що регулює планування та розвиток міст, документацію з містобудування.

Завдання 11.2

Опишіть процедуру розроблення та ухвалення стратегічних планів розвитку міст.

Методичні рекомендації до виконання завдання 11.2.

Для виконання завдання слід скористатися матеріалами з розроблення стратегії розвитку міст в Україні. Необхідно вказати етапи розроблення та коротко описати кожен із них. Також слід описати процедуру ухвалення стратегічних планів розвитку міст.

Завдання 11.3

Здійсніть розроблення плану інформування та залучення громадян до планування й реалізації стратегії місцевого розвитку.

Методичні рекомендації до виконання завдання 11.3.

Для виконання завдання слід вивчити матеріали позитивного досвіду із залучення громадян до планування та реалізації стратегії місцевого розвитку. План складається у довільній формі з розмежуванням за фазами планування та реалізації.

Тема 12. Теоретично-методологічні основи управління земельними ресурсами

Питання до теми

12.1. Земельний кодекс України. Земельні відносини, їх регулювання. Земельне законодавство та його завдання.

12.2. Принципи земельного законодавства.

12.3. Склад і цільове призначення земель України. Категорії земель.

12.4. Основні принципи формування соціального та економічно ефективного й екологічно безпечного землекористування.

12.5. Класифікатор типів землекористування, цільового призначення, функціонального і дозволеного використання земель.

12.6. Структура та організація діяльності органів земельних ресурсів.

12.7. Шляхи підвищення ефективності використання земельних ресурсів.

Рекомендована література: основна [1 – 3]; додаткова [4; 22; 23; 25; 32; 41 – 43].

Завдання 12.1

Розрахувати річну суму земельного податку, якщо підприємство, що займається фермерським господарством, має у своєму складі 2 земельні ділянки: одна у м. Куп'янськ, друга – за межами міста. грошова оцінка першої ділянки визначена у розмірі 3 789 844,4 грн, розмір ділянки 4 350 м², грошова оцінка другої ділянки не встановлена, вона має розмір 2 022 м² (з урахуванням індексації за 2020 рік, коефіцієнт 1).

Методичні рекомендації до виконання завдання 12.1.

Якщо нормативне грошове оцінювання (далі НГО) земель проведено, то розмір податку розраховується як добуток площі земельної ділянки (у га або м²), грошової оцінки одиниці площі (грн/га або грн/м²), проіндексованої станом на початок року (у грн), і ставки податку (у %). Якщо ж НГО земель не проведено, то розмір податку визначають як добуток площі (у м² або га) і ставки (у грн за 1 м² або га). При цьому ставка податку визначається, виходячи з НГО одиниці площі ріллі по області. Необхідно скористатися інформацією місцевих органів самоврядування щодо уточнення ставки податку (вона уточнюється кожного року) НГО одиниці площі ріллі можна знайти у додатку В.

Завдання 12.2

Розрахувати річну суму земельного податку, якщо сільськогосподарське підприємство, що знаходиться у Хмельницькій області м. Ізяслав, має у своєму складі 2 земельні ділянки. Грошова оцінка першої ділянки визначена у розмірі 3 389 635,6 грн її розмір складає 4 500 м², грошова оцінка другої ділянки не встановлена, її площа становить 15 400 м², ділянка знаходиться за межами міста.

Методичні рекомендації до виконання завдання 12.2.

Для вирішення завдання слід скористатися інформацією про ставки земельного податку у Хмельницькій області та методикою розрахунку як і в завданні 12.1.

Завдання 12.3

Розрахувати річну суму земельного податку, якщо підприємство, що займається фермерською діяльністю, має у своєму складі 3 земельні ділянки, грошова оцінка яких не встановлена. Перша земельна ділянка знаходиться у Дніпропетровській області, її площа становить 9 400 м², друга – у Харківській області її площа – 11 300 м², третя – у Миколаївській області, її площа – 14 300 м².

Методичні рекомендації до виконання завдання 12.3.

Для вирішення завдання слід скористатися інформацією про ставки земельного податку у Дніпропетровській, Харківській та Хмельницькій

областях та методикою розрахунку як і в завданні 12.1. Також НГО одиниці площі ріллі можна знайти у додатку В.

Завдання 12.4

У торговельного підприємства є у власності земельна ділянка площею 3,5 га, на якій розташовані склади. Пільг із земельного податку в підприємства немає. НГО земельної ділянки на 1 січня 2021 року – 71 200 грн за 1 га. Під час розрахунку земельного податку на 2021 рік будемо користуватися ставкою у розмірі 3 % НГО. Визначте річну суму земельного податку.

Методичні рекомендації до виконання завдання 12.4.

Для вирішення цього завдання достатньо пам'ятати правила обчислення земельного податку (рекомендації до завдання 12.1). Коефіцієнт індексації був прийнятий на рівні 1.

Рекомендована література

Основна

1. Вакуленко В. Місцевий економічний розвиток : посібник для викладача / В. Вакуленко, Н. Гринчук, Г. Борщ, Н. Васильєва та ін. – Київ : Проєкт "ПРОМІС", 2018. – 103 с.

2. Васильченко Г. Планування розвитку територіальних громад : навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко. – Київ : ТОВ "Підприємство "ВІ ЕН ЕЙ", 2015. – 256 с.

3. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади : навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, І. В. Валентюк, А. Ф. Ткачук]. – Київ : Рада Європи, 2017. – 121 с.

Додаткова

4. Берданова О. Стратегічне планування місцевого розвитку : практичний посібник / [О. Берданова, В. Вакуленко]; Швейцарсько-український проєкт "Підтримка децентралізації в Україні. – Київ : ТОВ "Софія-А", 2012. – 88 с.

5. Берданова О. Стратегічне планування : навч. посіб. / О. Берданова, В. Вакуленко, В. Тертичка. – Львів : ЗУКЦ, 2008. – 138 с.

6. Грабовецький Б. Є. Планування та економічне прогнозування : навчальний посібник / Б. Є. Грабовецький. – Вінниця : ВНТУ, 2013. – 66 с.

7. ДБН Б.2.2-12:2018 "Планування і забудова територій" Будівельні норми України // Інформаційний бюлетень Мінрегіону України. – 2018. – № 5. – 179 с.

8. Дикань В. Д. Стратегічне управління : навч. посіб. / В. Д. Дикань, В. О. Зубенко, І. В. Токмакова. – Київ : Центр навчальної літератури, 2019. – 272 с.

9. Клебанова Т. С. Методы и модели прогнозирования социально-экономических процессов : учеб. пособ. / Т. С. Клебанова, В. А. Курзенев, В. Н. Наумов и др. – Санкт-Петербург : Издательство СЗИУ РАНХ и ГС, 2012. – 566 с.

10. Кулявець В. О. Прогнозування соціально-економічних процесів : навч. пос. / В. О. Кулявець. – Київ : Кондор, 2016. – 194 с.

11. Могилко В. О Стратегічний менеджмент : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. О. Могилко, І. А. Дмитрієв, Р. В. Сагайдак-Никитюк. – Харків : ХНАДУ, 2016. – 252 с.
12. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування : підручник / В. М. Геєць, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк, та ін. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2005. – 396 с.
13. Мхитарян В. С. Анализ данных : учебник для академического бакалавриата / В. С. Мхитарян [и др.] ; под ред. В. С. Мхитаряна. – Москва : Изд. Юрайт, 2018. – 490 с.
14. Основы устойчивого развития Харьковской области до 2020 года : монография / М. М. Добкин, С. И. Чернов, Г. А. Кернес и др. – Харьков : ИД "ИНЖЭК", 2010. – 528 с.
15. Оперативне планування реалізації стратегії територіального розвитку : практичний посібник / [О. Берданова, Є. Фишко] ; Швейцарсько-український проєкт "Підтримка децентралізації в Україні". – Київ : ТОВ "Софія-А", 2012. – 48 с.
16. Прогнозування соціально-економічних процесів : навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.030502 "Економічна кібернетика" денної форми навчання / Т. С. Клебанова, В. А. Курзенев, В. М. Наумов та ін. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 656 с.
17. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади : навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, І. В. Валентюк, А. Ф. Ткачук]. – Київ : – 2017. – 121 с.
18. Методологія планування регіонального розвитку в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://regionet.org.ua/files/04.RD_Strategies_Methodology_Kashevskyi_UA.pdf20.
19. Особливості підготовки соціально-економічного аналізу для розробки стратегії розвитку регіону. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/SEA_Methodology.pdf.
20. Основи розробки місцевих цільових програм (посібник для держслужбовців) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://gurt.org.ua/uploads/news/2011/09/08/broshyura.pdf>.
21. Підтримка політики регіонального розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://surdp.eu/Strategic-Planning-Documents>.

22. Про благоустрій населених пунктів : Закон України № 2807– IV від 6 березня 2005 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15#Text>.

23. Про Генеральну схему планування території України : Закон України № 3059–III від 07.02.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14#Text>.

24. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України № 1602–III від 23.03.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>.

25. Про місцеві державні адміністрації : Закон України № 586-XIV від 09.04.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>.

26. Про державні цільові програми : Закон України № 1621 від 18.03.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#Text>.

27. Про затвердження Концепції державної регіональної політики України : Указ Президента України № 341/2001 від 25.05.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/2001#Text>.

28. Про затвердження методики визначення комплексної оцінки результатів соціально-економічного розвитку регіонів № 113 від 04.02.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-2004-%D0%BF#Text>.

29. Про затвердження методичних рекомендацій щодо формування регіональних стратегій розвитку : Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України № 224 від 29.07.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0224569-02#Text>.

30. Про затвердження Тимчасових методичних рекомендацій щодо розроблення державних цільових програм : Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України № 114 від 8 травня 2003 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0114569-03#Text>.

31. Про основи містобудування : Закон України № 2780–III від 16.11.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text>.

32. Про оцінку земель : Закон України № 1378–IV від 11 грудня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1378-15>.

33. Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та Державного бюджету : Постанова Кабінету Міністрів України № 621 від 26.04.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621-2003-%D0%BF#Text>.

34. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України № 2850–IV від 08.09.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15#Text>.

35. Розробка стратегій розвитку міст в Україні: інструкція та огляд практик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/530/PLEDDG_strategic_planning.pdf.

36. Статистичні дані сайту державної статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

37. Стратегічне планування регіонального розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://regionet.org.ua/files/04.RD_Strategies_Methodology_Kashevskyi_UA.pdf.

38. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.

39. PEST-аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://business.diia.gov.ua/handbook/marketing/so-take-pest-analiz>.

40. SWOT-аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://business.diia.gov.ua/handbook/marketing/so-take-swot-analiz>.

Інформаційні ресурси

41. Офіційний портал Верховної Ради України: офіційний веб-портал. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

42. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Навчальна дисципліна "Планування розвитку територій". – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=2565>.

43. Урядовий портал : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/>.

Додатки

Додаток А

SWOT-аналіз для Київської області

Сильні сторони	Слабкі сторони
1	2
Столичний регіон України	Розділення території області р. Дніпро та значна протяжність області з півночі на південь
Значний транзитний потенціал, розвинута транспортна інфраструктура	Незадовільний стан дорожнього покриття автомобільних доріг загального користування, насамперед місцевого значення
Наявність широкої мережі земель водного фонду (до земель водного фонду належать землі, зайняті: а) морями, річками, озерами, водосховищами, іншими водними об'єктами, болотами, а також островами, не зайнятими лісами тощо)	Зменшення природного стоку річок, а також забруднення поверхневих та підземних вод через неефективну роботу очисних споруд, які потребують реконструкції та докорінного поліпшення на рівні новітніх технологій
Достатнє забезпечення потреб населення і виробництва лісовими ресурсами	Обмежені мінерально-сировинні ресурси
Високоєфективний ринок праці, приріст робочої сили	Негативні тенденції у демографічній ситуації
Активний розвиток молодіжного та національно-патріотичного руху	Дефіцит кваліфікованих кадрів у виробничій сфері та сфері послуг (освіта, охорона здоров'я, культура), а також невідповідність професійно-кваліфікаційного рівня робочої сили потребам економіки та ринку праці.
Лідер у житловому будівництві в Україні	Недостатній стан забезпечення населення якісним водопостачанням та водовідведенням
За економічним потенціалом Київська область належить до п'ятірки економічно розвинутих регіонів України	Низький рівень впровадження інновацій у промисловому виробництві через відсутність доступних кредитних ресурсів та державної підтримки
Потужний агропромисловий комплекс	Зниження родючості ґрунтів, малоефективне використання наявного потенціалу земель сільськогосподарського призначення.
Наявність розгалуженої мережі вищої освіти та наукових установ	Слабка комунікація між представниками реального сектору економіки та науковими установами
Київщина належить до енергонасичених регіонів	Неефективне використання енергетичних ресурсів
Інвестиційно привабливий регіон	Міжрайонні диспропорції у соціально-економічному розвитку

Можливості	Загрози
1	2
Завершення процесу децентралізації влади, проведення адміністративно-територіальної реформи	Затягування процесу мирного врегулювання ситуації на Донбасі
Активізація державної підтримки щодо використання прикладних наукових досліджень та впровадження інновацій в усі сектори економіки	Концентрація сільськогосподарських земель в агрохолдингах
Зростання експорту товарів на європейські ринки	Неконтрольована експлуатація запасів підземних вод
Підвищення попиту на якісні продукти харчування та органічну продукцію	Зростання інтенсивності руху на автомобільних дорогах
Розширення та надання державної підтримки представникам малого та середнього бізнесу, у тому числі через відшкодування відсотків за користування банківськими кредитними ресурсами	Високі процентні ставки за користування банківськими кредитами для суб'єктів малого і середнього бізнесу
Розвиток внутрішнього туристичного ринку	Зростання попиту на кваліфіковані кадри, насамперед робочих професій, у сусідніх країнах
Включення територій зони відчуження в с/г діяльність	Можливість виникнення нової світової економічної кризи
Доступність багатьох програм міжнародної технічної допомоги	Торговельні обмеження щодо експорту українських товарів на ринки країн ЄС
Прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на поліпшення інвестиційного та бізнес-клімату	Зростання масштабів маятникової міграції між областю та м. Києвом
Поглиблення економічних зв'язків з країнами ЄС	Погіршення конкурентоспроможності вітчизняної продукції через нарощування обсягів імпорту аналогічної продукції
Спрощення процедури стандартизації виробництва і продукції	Зниження рівня довіри до влади, зокрема до органів місцевого самоврядування
Імплементация європейських правових стандартів у правову систему України	Збереження корупції у владі

Перелік пріоритетних галузей економіки (на засадах смарт-спеціалізації) для Київської області до 2027 р.

1. Виробництво інноваційних харчових продуктів з удосконаленими споживними якостями (функціональна їжа).
2. Розроблення енергоефективних рішень на основі альтернативних джерел енергії.
3. Інноваційна продукція для будівництва, дизайну та побуту.
4. Біоактивні речовини та фармацевтика для здоров'я людини.

Сприятливі можливості та загрози (аналіз зовнішніх факторів, м. Чернівці)

1. Законодавчі й політичні зміни

Можливості

Орієнтована на експорт державна політика.

Наближення кордонів ЄС.

Державні програми з розвитку, залучення інвестицій.

Вступ до ЄС та НАТО – наближення до ринків збуту, можливості до співпраці.

Реформування земельного законодавства. Адміністративно-територіальна реформа – більші повноваження з питань розпорядження міськими землями.

Загрози

Прийняття Митного та Податкового кодексів – зменшення податкових надходжень до міського бюджету впродовж початкового періоду (податок на прибуток громадян складає до 70 % надходжень міського бюджету).

Адміністративно-територіальна реформа може обмежити повноваження міста.

Політика реприватизації в державі може спричинити непевність серед інвесторів і призведе до зменшення обсягів інвестицій.

Часті вибори до державних і місцевих органів влади спричинюють нестабільність і втрату інтересу з боку громадян. Вибори створять нестабільну ситуацію: підвищення рівня інфляції, соціальні витрати призведуть до підвищення податків.

Недостатність утвердження місцевого самоврядування, недосконалий розподіл повноважень між державною, обласною і міською владами, обмеженість прав міської ради, особливо під час формування бюджету міста.

2. Економічні зміни

Можливості

Позитивний імідж України приваблюватиме іноземних інвесторів.

Поліпшення умов оподаткування МСП покращить їх економічне становище.

Диверсифікація джерел енергопостачання, можливо, обмежить зростання ціна енергоносіїв.

Зменшення процентних ставок банківських позик сприятиме розвитку підприємств.

Зменшення рівня інфляції покращить економічний стан підприємств.

Податок на нерухомість – забезпечить стабільний прибуток місцевого бюджету і можливість отримання малими підприємствами невикористаної нерухомості від великих підприємств.

Підвищення мінімальної зарплатні підвищить купівельну спроможність громадян.

Загрози

Ревальвація/девальвація гривні вплине на зовнішню торгівлю та інвестиції в Україну.

Різке коливання валютного курсу створює непевність на ринку.

Встановлення світових цін на енергоносії підвищить собівартість продукції.

Скорочення робочих місць через упровадження нових технологій та збільшення зарплатні загострить соціальні проблеми.

Функціонування в неповному режимі або повна зупинка підприємств, що змінили форму власності.

3. Соціальні/демографічні зміни

Можливості

Збільшення мінімальної зарплатні – вища купівельна спроможність, краща соціальна ситуація.

Підвищення рівня народжуваності сприятиме зростанню національної економіки.

Позитивна вікова структура – вищий виробничий потенціал.

Тенденція до повернення українців із-за кордону збільшить кількість кваліфікованих технічних працівників разом з поверненням коштів для внутрішнього інвестування.

Загрози

Збільшення частки літнього населення, вищі податки на соціальне забезпечення та охорону здоров'я.

Відтік молодих освічених людей з міста/країни – зменшення кадрового і людського потенціалу міста.

4. Технологічні зміни

Можливості

Зростання супутніх галузей для існуючих промислових підприємств.

Стрімке зростання туристичної галузі в результаті більшої зручності комунікацій для організації подорожей.

Революція у сфері телекомунікації допоможе місцевим компаніям вийти на закордонні ринки.

Загрози

Прискорення технологічних змін обмежує можливості працевлаштування для некваліфікованих робітників.

Збільшення ймовірності домінування транснаціональних компаній на місцевому ринку України.

**Нормативне грошове оцінювання (НГО) одиниці площі ріллі
в АР Крим та в областях України¹, грн**

Назва областей і регіону	НГО 1 га	Назва областей і регіону	НГО 1 га
АР Крим	26 005	Львівська	21 492
Вінницька	27 184	Миколаївська	27 038
		Одеська	31 017
Волинська	21 806	Полтавська	30 390
Дніпропетровська	30 251	Рівненська	21 938
Донецька	31 111	Сумська	26 793
Житомирська	21 411	Тернопільська	29 035
Закарпатська	27 268	Харківська	32 237
Запорізька	27 268	Херсонська	24 450
Івано-Франківська	26 087	Хмельницька	30 477
Київська	26 531	Черкаська	33 646
Кіровоградська	31 888	Чернівецька	33 264
Луганська	27 125	Чернігівська	24 065

Примітка. ¹ НГО одиниці площі ріллі в АР Крим та областях наведена станом на 01.01.2019 р. (НГО проведено у 2018 р., оцінювання здійснюється раз на 5 – 7 років). Оскільки коефіцієнти, які потрібно додавати до показників (коефіцієнт індексації НГО за 2020 рік або коефіцієнт індексації для ЄП) визначено на рівні 1,0, збільшувати показники у 2021 році не потрібно.

Зміст

Вступ	3
1. Тематика практичних занять	4
2. Рекомендації до практичних занять	5
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи здійснення стратегічного планування та прогнозування розвитку територій	5
Тема 1. Система планування та прогнозування як інструмент державної політики	5
Тема 2. Теоретико-методологічні основи стратегічного планування	7
Тема 3. Процес стратегічного планування розвитку територій	9
Тема 4. Організаційне забезпечення процесу стратегічного планування. Співробітництво з територіальними громадами та іншими суспільними групами.....	16
Тема 5. Соціально-економічний аналіз у процесі стратегічного планування розвитку територій	20
Тема 6. Моніторинг та оцінювання реалізації стратегічного плану. Організація моніторингу та оцінки реалізації стратегічного плану	26
Змістовий модуль 2. Теоретико-методологічні основи здійснення планування на регіональному та місцевому рівні	34
Тема 7. Нормативно-правові основи територіального планування в Україні	34
Тема 8. Методологія прогнозування територіального розвитку	36
Тема 9. Державні та регіональні цільові програми як важелі процесу територіального розвитку	41
Тема 10. Оперативне планування як інструментарій реалізації стратегії	44
Тема 11. Особливості планування і розвитку міст	49
Тема 12. Теоретично-методологічні основи управління земельними ресурсами	50
Рекомендована література.....	53
Додатки.....	57

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності
281 "Публічне управління та адміністрування"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Єрмоленко** Оксана Олександрівна

Відповідальний за видання *Н. Л. Гавкалова*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2021 р. Поз. № 170 ЕВ. Обсяг 63 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*